

Державний архів Харківської області

**ХАРКІВСЬКИЙ
АРХІВІСТ
2018 – 2019 р.р.**

Харків – 2020

УДК 930.25(477.54)
ББК 79.3 (4 УКР-4ХАР)

Редакційна колегія: О. С. Гнезділо (головний редактор),
Ю. С. Гриньова (відповідальна за випуск), к. ф. н. Т. Ф. Осіпова
(технічний редактор).

*Схвалено науково-методичною радою ДАХО
(протокол від 13.12.2019 № 7)*

Харківський архівіст: Науково-інформаційний вісник. –
Харків, 2020. – 248 с.

Черговий випуск «Харківського архівіста» містить публікації з історії та практики архівної справи, діловодства та краєзнавства.

Для архівістів, студентів-істориків, наукових співробітників, усіх, хто цікавиться архівознавством, діловодством та історією рідного краю.

© Автори статей, 2020 р.

Зміст

З ДОСВІДУ РОБОТИ

- Ольга Гнезділо, Юлія Гриньова** Про діяльність архівних установ Харківської області у 2018-2019 роках 5
- Ольга Коптєва** Робота вебсайту Державного архіву Харківської області та його сторінок у соціальних мережах як шлях до популяризації архівної справи в регіоні 25
- Юлія Гриньова** З питань організації роботи науково-методичної ради Державного архіву Харківської області: підготовка методичних посібників за період 2010-2019 років 34
- Оксана Буличева** Співробітництво державних архівних установ України з громадськими організаціями 46
- Андрій Савич, Олексій Тімов, Ірина Надточій** Науково-технічні аспекти збереження інформації згасаючих документів 59
- Андрій Савич, Олексій Тімов, Ірина Надточій, Вікторія Іващенко** До питання про збереження інформації з фотоматеріалів фондів Музею історії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за технологіями державної системи страхового фонду документації України 65

КРАЄЗНАВСТВО

- Марія Ельксніт** З історії Харківського цирку (за документами Державного архіву Харківської області). 73
- Олена Савінова** Районний архів як джерело історії 77
- Виталий Сосницький** «Первый украинский композитор, создавший массовую песню на советскую тематику» (Богуславский (Богославский) Константин Евгеньевич) 82

Олена Сафонова До 155-річчя від дня народження П. А. Грабовського – українського поета, публіциста	96
Ганна Хіріна, Ростислав Філіппенко До вивчення епістолярної спадщини М. Ф. Сумцова та Є. К. Редіна (аналіз архівних джерел)	102
Александр Гринпа, Виталий Сосницький Мрачная история Второй мировой войны: советские пленные 1941-1945 (по материалам карточек военнопленных, хранящихся в Государственном архиве Харьковской области)	113
Олена Сафонова З історії храмів Слобожанщини	131
Валентина Плисак Видатний український поет Олександр Олесь (до 140-річчя від дня народження)	135
Ігор Шуйський Харківська область у «Енциклопедії Голодомору 1932 – 1933 років в Україні»	141

У СВІТІ НОВИН

Ольга Коптєва Хроніка архівного життя.	146
---	-----

ДО ЮВІЛЕЙНИХ ДАТ

Марія Ельксніт Перелік основних ювілейних та пам'ятних дат, пов'язаних із Харківщиною, на 2019-2020 роки	235
--	-----

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ

Василь Якович Білоцерківський	240
---	-----

РЕЦЕНЗІЇ

Ольга Павлова Засновник Харківського університету у дзеркалі історіографії (Рецензія на книгу: Вовк О. І. Постать Василя Каразіна в історіографії / наук. ред. С. М. Куделко. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 328 с.)	243
Відомості про авторів	245

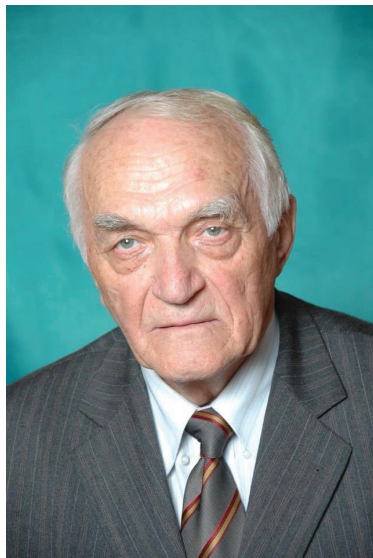
СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ

Василь Якович Білоцерківський (1928–2018)

3 грудня 2018 року відійшов у вічність один із засновників історичного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, голова Ради старійшин в Окремому науково-освітньому центрі Українського козацтва імені Г. С. Сковороди, доктор історичних наук, професор Василь Якович Білоцерківський.

Відомий український історик народився 18 березня 1928 р. в с. Одринка (нині – Нововодолазького району Харківської області). Його батьки походили з бідних селян. У 1934 р. сім'я переїхала до м. Люботин, за місцем нової роботи батька. Там майбутній вчений пішов навчатися до школи, але освіта була перервана німецькою окупацією. Лише після звільнення Харківщини від загарбників він відновив навчання. Після закінчення середньої школи здібний учень вступив у 1948 р. до Харківського державного університету імені О. М. Горького.

Протягом 1948–1953 рр. В. Я. Білоцерківський навчався на історичному факультеті Харківського державного університету ім. О. М. Горького. Здійснилася його мрія стати істориком. Здобувши диплом про вищу освіту, він отримав призначення до Станіславської (нині – Івано-Франківська) області, в с. Обертин. Там у 1953–1955 рр. майбутній учений працював учителем

історії Обертинської середньої школи Обертинського району Станіславської обл. Так розпочалася його трудова діяльність на педагогічній ниві. Пізніше, у 1955–1958 рр., він працював директором Тимофіївської середньої школи Близнюківського району Харківської обл., у 1958–1960 рр. – директором Коротичанської середньої школи Харківського району Харківської обл.

Але думка про продовження освіти не полишала молодого директора і в 1960 р. В. Я. Білоцерківський вступив до аспірантури ХДУ ім. О. М. Горького, яку закінчив у 1963 р. Будучи аспірантом, В. Я. Білоцерківський брав участь у громадському житті: він і член редколегії газети «Харківський університет», і лектор товариства «Знання» тощо. Його здібності були помічені. У 1963 р. перспективного вченого залишають в Alma mater старшим викладачем кафедри наукового комунізму. У 1964 р. Василь Якович захистив кандидатську дисертацію, а у 1987 р. – докторську. Тематика цих наукових робіт була присвячена історії та діяльності партійних організацій України.

З середини шістдесятих до початку дев'яностих років ХХ століття В. Я. Білоцерківський працює на посадах доцента (1965 р.), професора (1989 р.) кафедр історії КПРС та наукового комунізму в ХДУ ім. О. М. Горького, з 1978 р. до 1990 р. – у Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства.

Головні напрями наукових досліджень ученого охоплювали різноманітні питання розвитку середньої та вищої освіти; вплив державних і громадських та партійних органів на розвиток освіти, мистецтва; глобалізація культури тощо.

У науково-методичному доробку вченого навчальні посібники – «Історія України» (3 видання), «Історія української культури» у співавторстві (5 видань). Серед колективних праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, у написанні яких брав участь В. Я. Білоцерківський, відзначимо такі, як: «Рідний край» (2 видання), «Харків – моя мала Батьківщина».

Окремим напрямком у наукових дослідженнях В. Я. Білоцерківського є проблема Голодомору 1932–1933 рр. Учений був членом авторського колективу та редакційної колегії Національної книги пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр., брав участь у тематичних програмах Харківського телебачення.

В. Я. Білоцерківський також співпрацював з Харківським інститутом підвищення кваліфікації вчителів, брав участь у методичних семінарах для керівників методоб'єднань викладачів історії м. Харкова та Харківської області.

Професор керував студентським науковим гуртком з історії України.

Василь Якович був одним із організаторів та активних учасників козацького руху в ОНОЦ УК імені Г. С. Сковороди.

За багаторічну плідну працю вчений неодноразово нагороджений грамотами Міністерства освіти та науки України, подякою міського голови м. Харкова, грамотами ректорату. У 2009 р. В. Я. Білоцерківський став переможцем XI обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Викладач гуманітарних дисциплін». В. Я. Білоцерківський протягом 2012 р. отримував наукову стипендію Президента України.

Під керівництвом професора захищено 15 кандидатських дисертацій. У 2003–2009 рр. В. Я. Білоцерківський був членом Спеціалізованої вченої ради з захисту дисертацій при Харківській державній академії культури.

Понад 60 років його життя було віддано педагогічній та науковій діяльності, з них чверть століття пов'язано з ХНПУ імені Г. С. Сковороди. У 2015 р. Василь Якович пішов на заслужений відпочинок, але не поривав зв'язків з факультетом до кінця свого життя.

Світлий, добрий спомин про Василя Яковича назавжди залишиться в серцях тих, хто його знав, цінував і поважав, хто жив і працював поруч із ним, кого він навчав.

Олена Богдашина, Сергій Куделко